

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Juliana Irizar Goiburu

*Elgoibar,
Gipuzkoa
(1912-2011)*

Aurkibidea

Biografia

Idiazabalen jaio zen Mitzizar baserrian 1912an, eta 14 urte bete zituen arte egon zen bertan. 7 urte zituela hasi zen eskolan Idiazabalen eta 12 urte bete arte ikasi zuen. Zazpi anai-arrebaren artean bigarrena, 14 urterekin Donostiara joan behar izan zuen familia oso aberats baten etxera zerbitzatzera. "Izatez elgoibartarrak ziren, baina Argentinara joan eta han dirutza handia egin zuten". Gerora, pare bat urtez Donostiako hotel txiki batean lan egin ondoren, Elgoibarrera etorri zen 27 urte zituela. Modesto Arriolarekin ezkondu zen 1940. urtean. Alargun gelditzean, familia aurrera ateratzeko, halabeharrez, lanean hasi behar izan zuen. Horrela, 1953. urtean Sallobente-Ermuaran auzotik kalera etorri ziren bizi izatera. Estanko batean lan egiteko aukera izan zuen, eta familia aurrera ateratzea lortu zuen.

Zintak

EGB-019

- **Proiektua:** Elgoibartarren esanetan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Leon, Jabi
- **Data:** 2002-04-25
- **Iraupena:** 78 min
- **Euskarria:** Mini Disc
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Transkribatzailea(k):** Irisarri, Estitxu

Pasarteak

1. Idiazabalgo Mitzizar baserrian jaioa

- **Erref:** EGB-019/001
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:30

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Idiazabalgo Mitzizar baserrian jaio zen 1912an artzain familia baten. 14 urtera arte bizi izan zen Mitzizar baserrian. 7 anai-arrebatatik bigarrena zen bera, baina anai bat umetan hil zen. Aita gripe-izurritean hil zen. Amona ere eurekin bizi zen.

2. Baserriko bizimodua; ama Ordiziako azokara joaten zen

- **Erref:** EGB-019/002
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:02:30. **Bukatu:** 00:04:06

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Baserri zaharra zen euren, baina ingurua oso polita zen. Lur-sail ederrak zituzten. Ganadua eta oiloak izaten zituzten eta baita ortua ere. Artoa, eta garia ereiten zituzten. Ama Ordiziako feriara joaten zen jeneroa saltzera eta beharrezko gauzak ekartzen zituen gero kaletik. Amona bizi zenean etxean egiten zuten ogia baina gero Ordiziatik etortzen zen okina.</p>

3. Ama koinatuarekin ezkondu zen senarra hiltzean

- **Erref:** EGB-019/003
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:04:06. **Bukatu:** 00:07:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Ama Goiburu artzain-familiakoa zen, baina beraiek ez zuten ardirik izan. Aitak baserrian lan egiten zuen, baina tratantea zen eta Idiazabalgo alkate ere izan zen. Jose Joakin Irizar zen aita. Ama aitaren anaiarekin ezkondu zen senarra hiltzean. Amak egiten zituen etxeko lanak baina beraiek ere laguntzen zioten. Anai-arreba asko zirenez elkarrekin lo egin behar izaten zuten eta baita amonarekin ere. Amona ona zuten. Berari amonaren izena jarri zioten. Etxeko giroa.

Transkripzioa

- Aitta ze zan? Artzaia esan diazu?
- Ez, artzaia zan aman familie, guk ez genduan ardiik euki sekula. Aman familia zan Goiburu, artzaitarra.
- Eta aittak zetan eitten zaban lan?
- Aittak baserrin, baiña aittuta, entzunda dakat, e, tratantia zala. Tratante honek, ganauakin... Ta, gaiñera, orduan, herriko alkatia zan.
- Herriko alkatia, Idiazabalgua?
- Bai. Oiñ´e halaxe dao, Irizar alkatia.
- A. Zelan zakan izena aittak?
- Jose Juakin.
- Jose Juakin Irizar?
- Bai. Ni [ere] askotan, e... alaba Benito ipintzen dau, baiña gero gure ama, pentsaizu, ze... zela, ze estadun geldittu zan, gero anaiakin ezkondu zan, bere anaiakin. Benito. Ta nik badauzkat, ez dakit, e... “carnét de identidad”en “hija” Josefa Antonia y Benito, baiña ni ez naiz Beniton alaba, ni naiz Jose Juakiñen alaba.
- Zelan esan diazu ezkondu zala zure ama? Zeiñekin?
- Nere ama bere gizona zanan anaiekin. Bi, azkeneko bi alabak harenak

die, zien. Baiña sekula, apellidua iguala ta sekula ez genduan...

- Klaro.

- ... euki, e...

- Iñolako arazorik.

- Ez, horretan ez.

- Orduan, etxeko gauza guztixak, ba, suposatzen dot, ba, etxia garbittu ta holako gauzak...

- Bai, bai.

- Amak eingo zittun danak, ez?

- Bai. Amak-eta, bai eta guk ere bai.

- Zuek ere lagundu bihar.

- Bai, bai, bai.

- Suposatzen dot horrenbeste anai-arreba izanda, ba bueno, baten batekin-edo egin beharko zendun lo, ezta?

- A, bai.

- Zeiñekin tokatzen zitzaizun zuri?

- Ba, ahizpak alkarrekin ta amonakin´e bai, akordatzen naiz ni lo eitten nuana.

- Zu baiño nagusixagua zana, zein zan, mutilla?

- Neskia.

- Neskia. Ta ordun berakin...

- Bai.

- ... lo eingo zendun, ezta?

- Ta amonakin ere, akordatzen naiz lo eitten nuan. Gero amona denbora askuan ohian egon zan, erreumiakin-edo. Baiña amona oso-oso... Beti errezatzen lagundu ezker, dana einda zeon harekin. Oso-oso amona ona zan.

- Oroitzapen ona dakazu, ezta?

- E? Bai.

- Rekuerto ona.

- Bai, oso zan. Izena ere beria ipini zien nei. Orduan badakizu, amonak bere izena ipintzia-ta, ba...

- Berantzako...

- Bai. Nik askotan, e... hor, e... leetu non, e... egon zala una bat izena kanbiau zeikeena, izena zatarra zeukeenak, ezta? Nahi baldin bazon, ba... Eta esan nun: "Ezta ezeatik ez nauke kanbiauko, nere amonak ipiniko zien ilusiuakin!"

- Hori da.

-Bere izena...

- Mantendu bihar.

- Berakin segittuko nauke, badakit ez dana politta, baiño...

- Eta lehen zauan adiñekuenganako errespetua gaur egunekua baiño askoz haundixaua izango zan, ezta?

- Buu, Jesus!

- Zertan igartzen zan hori?

- Ba, ni ez naiz akordatzen sekula amak jo nittunikan, baiña arpegi serioa ipintzen baldin bazaban, a! errespetua.

- Zeoze gaizki dao hemen, ez?

- Bai, bai. Guk ere eitten giñuzen gure... eskolatik etxerako lagunak-eta nunbaitten okaran batzuk harrapau edo zeoze ta etxera kejiekin eta orduan, ene! gure aman... Jo sekula ez giñuzen ein.

4. Irakaslea kanpotarra zen eta gaztelaniaz ikasten zuten Idiazabalen

- **Erref:** EGB-019/004
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:07:10. **Bukatu:** 00:09:58
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Idiazabalen bertan ibili zen eskolan zazpi urtetik 12 urte ingurura arte, baina askotan ezin izaten zen eskolara joan baserrian lana egoten zelako. Ganaduekin itulan ibiltzen zen sarri. Irakaslea, doña Juana, Artajonakoa zen. Dena gaztelaniaz ikasten zuten eta elizan ere gaztelaniaz egiten omen zen. Gauza oinarritzkoak ikasteaz gain, josten (bainikak egiten) ondo ikasi zuten eskolan.</p>

Transkripzioa

- Zenbat urterekin hasi ziñan eskolan eta zenbat urtera arte? Idiazabalen bertan egongo ziñan, ezta?
- Bai, bai. Hamabi bat urte arte ibiliko nitzen. Baiño askotan edo soroon lan ein behar zala edo, badakizu, ganauakin eitten zan orduan lana ta ganauan aurretikan, "ittulia" esaten zikon. Bat ibiltzen zan, ezta? irikitzen bezela. Eta orduan soron lan ein biher zala ta askotan eskolara jun be igual gelditzen giñen.
- Eta zenbat urterekin hasi ziñan eskolan?
- Ba ni ez naiz akordatzan zenbat urtekin hasiko nitzen, baiña orduan, e... zazpin bat urtekin edo hola.
- Parbulorik ez zauan, ez?
- Ordun ez zauan parbulorikan, dana iguala zan.
- Zazpi urtetikan hamabi urtera arte.
- Bai, hamabi urte arte, beti-beti jun ezta hori, e!
- Eskola berdiñian beti?
- Bai, beti. Maistra bat genduken...
- Zela zakan izena maestrak?
- Doña Juana. Artajonakua zan.
- Artajonakua. Euskalduna, ordun?
- Ez, ez, kastellania. Artajona Riojan edo Naparrua hurrian edo...
- A, bai, bai, bai. Naparroa, Naparroa [...].
- Naparrua hurrien-edo, baiño bueno, euskerarikan, ordun eskolan ez zan euskeraz ezer esaten.
- Naparra izanda, baiña...
- Dana erderaz.
- Dana erderaz eitten zenduten Idiazabalen, e?
- Bai. Euskeraz ezta pentsau ere!
- Eta liburuak eta dana erderaz?
- Dana erderaz.
- Dana erderaz.
- Dotriña ta dana erderaz. Elizan ere, gero komuniua ein bihar gendunian ta, elizan ikasten... dotriña. Eta, nik uste dot, elizan ´e ez dakit ez genduan erderaz eitten.
- Arrarua baiña, Idiazabal hain herri euskalduna izanda-ta.
- Bai, baiña ordun, e... ez dakit, ba, nik...

- Ezberdiña zan, ez?

- Bai. Beno, Franco gero go etorri zan, baiña... Baiña eskolan. behintzet, dana erderaz.

- Dana erderaz eitten zan?

- Bai, dana erderaz. Ta eskolan ze ikasten genduan ba guk orduan? Ba, "sumar" ikasi genduan.

- Irakurtzen pixkat.

- Bai, irakurtzen ta ostien, bainikia eitten, bainiak eitten. Holan maistria gehixao okupatze] zan. Gu bordatzen edo bainiak eitten, hori ondo ikasi genduan. Bainiak eitten.

- Bai, e... etxeko lanak eta holakuak, ez?

- Etxekuak ez, josteko.

- Bai.

- Bainiak, ez dakizu zer dan bainiak? Harixak etara ta gero [gora hartu] ta bainiak eitten.

- Holakuetan, ez?

- Bai.

- Oso ondo. Eta uniformerik bai?

- Ez!

- Ezta pentsau ere, ezta?

- Uniformia? Bueno, bueno... ezta pentsau ere ez!

- Eta adin desberdiñetako ikasliak zeundeten klase berdiñian?

- Bai.

- Bai, danak batera, ezta?

- Danak batera.

- Herriko danak ezagutuko ziñaten, ordun.

- Bai, bai.

- Ta neskak ta mutillak batera.

- Orduan, gaiñera, Idiazabal oso txikixa zan. Orduan nik ez dakit zenbat eukiko zittuan, e? Ze? Milla habitanteik ez zittun eukiko. Oain ya asko hasitta dao, baiña... oso-oso herri txikixa zan. Keba, bostehun baldin bazeukazen... Baserrixa zan, kalia ez zeon ezer ere.

- Neskak eta mutillak danak batera, ezta?

- Bai, danak batera.

5. 11-12 urterekin erromeriara joaten ziren

- **Erref:** EGB-019/005
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:09:58. **Bukatu:** 00:10:44

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara
- Lanbideak » Neskameak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Astegunean eskolan egoten zen lagunekin eta jaietan erromeriara joaten ziren. Danbolinarekin egiten zen erromeria. Inguruko festetara joaten ziren 11-12 urterekin: Segurara, Olabarrira... 16 urterekin neskame egon zen Donostian etxe aberats batean.</p>

6. Ahizpa Bilbora bidali zuten 4 urterekin

- **Erref:** EGB-019/006
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:10:44. **Bukatu:** 00:12:14

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Eskolan oporrak izaten zituzten. Ahizpa batek 7 hilabeterekin meningitisa pasatu zuen eta ez zuen hizketan ikasi. Abade batek esan zien Deustun bazela halakoentzat eskola bat eta 4 urterekin hara eraman zuten. Udaran alabaren bila joateko lanak presaka bukatzen ibiltzen zen ama. Orduan abentura handia zen Bilbora joatea.

7. Inguruko herrietako jaietara erromeriara

- **Erref:** EGB-019/007
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:12:14. **Bukatu:** 00:13:35

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Neskak eta mutilak elkarrekin ibiltzen ziren. Inguruko erromerietara joaten ziren: San Juanetan Segurara, San Pedroetan Mutilora... Oinez egiten zuten joan-etorria eta iluntzerako etxean egon behar izaten zuten. Gaiztakeriak: behin amari kexuz joan zitzaizkion aranak lapurtu zituztela eta.

8. Etxegaraten terrenoa zuten

- **Erref:** EGB-019/008
- **Iraupena:** 0:00:30. **Hasi:** 00:13:35. **Bukatu:** 00:14:05

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Etxegaraten zelai bat zuten eta hango belarra ebakitzera joaten zirenean bazkaria egiten zuten bertan.

9. Donostiako etxe dotoreenetakoan neskame

- **Erref:** EGB-019/009
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:14:05. **Bukatu:** 00:17:35

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak
- Aisia » Mendia eta hondartza » Hondartza
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Hondartza zer zen ere ez zekien 14-15 urterekin Donostiara neskame joan arte. Etxe aberats eta dotore batean (Guraya familiarenean) egon zen neskame Urbieta kalean. Argentinatik etorria zen familia, baina ama elgoibartarra zen izatez eta senarra markinarra. Argentinan ezagutu zuten elkar eta senarra hiltzean emakumea bi alabekin Donostiara etorri zen. 10

urtez egon zen etxe horretan neskame eta ondoren bi urte egin zituen Ursula hotelean. Etxe partikularrean baino askatasun gehiago zegoen hotelean, baina ez zuen ondo pasatu, diktadura garaia zen eta.

10. Senarra ezagutu zuenean militarizatuta zegoen Donostian

- **Erref:** EGB-019/010
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:17:35. **Bukatu:** 00:18:33

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Bere senarra frontera eramango zuten beldurrez, militarizatuta zegoen Donostian eta bertan ezagutu zuten elkar. 1940an ezkondu ziren, 27 urte zituela, eta Elgoibarrera etorri zen bizitzera.

11. Ura ur-putzutik atera eta barrikan garbitzen ziren

- **Erref:** EGB-019/012
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:20:00. **Bukatu:** 00:21:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Jaunartzea egin zuenean amak soineko dotorea egin zion. Amari gustatzen zitzaion umeak ondo janztea, baina ez zegoen baliabiderik. Bakoitzarentzat arrautza bana ere ez zen iristen. Etxean ez zuten kanilako urik eta bozaderatik (putzutik) ateratzen zuten ura. Barrika baten ura jarri eta hantxe garbitzen ziren.

Transkripzioa

- Nik, akordatzen naiz, komuniua ein nabanian, nik ez dakit zenbat urtekin eitten zan ordun komuniua. Ordun bi komunio eitten zian. Komunio ein nabanian, soñeko bat ein zian amak, e... oso, bastante dotoria. Ordun ez zeon hola zuriz ta jantzitta ta... soñeko korriente bat, baiña bastante. Gure ama zana hortan, e... bastante, e... gustatzen zikon umiak ta ondo jantzi ta... zea ta... ondo mantentzia ere bai, ba ahalegiñe, badakizu. Hainbeste giñen ta danai arrautza bat emateko egunero ere ez zan aillegatzen. Arrautzak saldu ein bihar zian. Ta pixkat eskastxuao giñenai ba: "ala, hartu ta jun ganbara txikira ta jaizu hori arrautza hori". Badakizu, orduko gauzak. Danontzat ez zeon. Saldu ein bihar zian gauzaik ekarriko baldin bazan.
- Hori. Eta bazauan dutxa zuen baserrixan?
- Ez.
- Eta nun eitten zenduten garbitzeko-ta, askian?
- Bai, askan. Etxian orduan, hola, bozaderia. Ez dakit dakizun zer dan bozaderia. Potzu haundi bat [zuluakin].
- Bai, aska, ezta? Baserriko aska.
- Ez, ez, ez. Ez dakit zenbat metro eukiko zittuan harek. Bozaderia.

- Putzuan modukua?
- Bai, potzua. Baiña borobilla, hola, haundixa. Handik etatzen genduan ura. Ur korrientia ez genduken guk etxian.
- Eta gero berotu eitten zan hori, igual, pixkat eta...
- Bai, bai, bai.
- ... holantxe. Oso ondo.
- Ta ba, zea baten, barrika moduko tiña baten garbittu.

12. Neskame egon zen etxeko familia Elgoibarren egoten zen udan

- **Erref:** EGB-019/013
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:21:30. **Bukatu:** 00:23:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Oporrak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Neskame egon zen etxeko familiak Ibarrene baserrian pasatzen zituen egun batzuk udaran eta bera ere Elgoibarrera etortzen zen haiekin. Familiako ama Ibarreneko okinaren arreba zen (Zabaleta). Elgoibarren ezagutu zuen bere senarra izango zena. Plazan musika egoten zen udan Elgoibarren.

Transkripzioa

- Esaiazu pixkat ze... zure, bueno, mutilla izan zana eta gero zure gizona izan zana, zelan ezagutu zenun?
- Ba holaxe, erromerin baten-edo, erromerin baten nik uste dot ezautu nabala. Baiña ordun ez zeon, e... oingo konturikan, ezta gutxiagorik ere!
- Ze, Donostia aldian ezagutu zenun?
- Bai. Ez. Donostia aldian ez, e... hemen etxia euki zeбен, e... Elgoibarren, horrek, e... amerikana horrek, ein zeбен etxia...
- Bai.
- Ibarrenea.
- Bai.
- Ibarrenekua.
- Baserrixa, bai.
- Panaderixa daon etxia. Hor goiko pisua euren zana. Ta horra etortzen giñan hola udan ta egun batzutan ta...
- A! a! Udan etortzen ziñaten Elgoibarrera.
- Bai.
- Ordun...
- Egun batzutan, e! Gutxi ez zikoen hainbeste gustatzen. Zahar-zaharrai pixkat tiratzen [zittuen], baiña gaztie ez zeбен nahi hona etortzerikan. Ta ezautu hemen ein giñan.
- Ordun, hamalau urtetikan Elgoibarrera etortzen ziñan zu.
- Bai.
- Uda partian.
- Bai.
- Familixarekin.
- Bai.
- A, ta ordun ezautu zendun.
- Beno, uda ere, uda guztitan ere ez, e! Zeatio zaharrai gustatzen zikoen ta

in zebe hori etxia, baiña gaztieri ez zikoen gustatzen hemengo ambientia. Oso diferente hazittakuak zian ta harek euren kategorixan, ba... beste estilo bateko [...].

- Beste giro bat gustatzen zitzaien, ez?
- Baiña zaharrak, ba, anaixa ere hor zeuken, anaixa, panaderua zana. Ta gustatzen zikuen.
- Ibarrenekua?
- Bai.
- Zela zakan izena?
- Zabaleta.
- Zabaleta. Izena?
- Beno...
- Ez dezu gogoratzen.
- Jose zon zaharrak izena, gero Manuel izan zan panaderua.
- Manuel Zabaleta.
- Manuel Zabaleta.
- Ibarrenekua.
- Bai.
- Oso ondo.
- Eta ordun zu hamalau urtetikan Elgoibarrera, bueno...
- Bai, noizian behiñetan etortzen giñan.
- Bai, noizian behin, baiña bueno, ya ezautzen zendun herrixa, ez?
- Bai, ezautu non Elgoibarko... Bai.
- Klaro, ta hemen ezautu zenun...
- Bai.
- Zure gizona izan zana.
- Bai.
- Eta ze erromerixan izan zan gogoratzen dozu?
- Gu, e... orduan, udia izaten zan ta ordun gabian, plazan musikia egoten zan ta ordun gabian plazara, musikara, juten giñan.
- Igandetan egoten zan?
- Bai, bai. Beste gaiñontzian ezta irten ere ez, ezta pentsau ere ez!

13. Mutilari besotik heltzea ere gaizki ikusia zen orduan

- **Erref:** EGB-019/014
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:23:30. **Bukatu:** 00:24:50

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

Bere senarra ezagutu aurretik beste mutil batzuekin ere ibili zen. 13 urte ingururekin mutil batekin hartu-emanen hasi zen, baina amari ez zitzaion gustatzen fama txarra zuelako eta utzi egin zuen. Orduan besotik heltzea ere nahiko gogorra zen.

14. Alarguntasunik gabe gelditu zen senarra gerentea zelako

- **Erref:** EGB-019/017
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:27:16. **Bukatu:** 00:30:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

7 eta 9 urteko umeak zituen senarra hil zenean. Hiru urtez lehenbizi amaginarrebaren etxean bizi izan zen, baina bizimodua berak atera behar izan zuen alarguntasunik gabe gelditu zen eta. Bere senarra gerente moduan zegoen enpresan eta, orduko legearen arabera, gerenteak ez zuen kotizatzen. Denda baterako alkandorak josten hasi zen lanean eta etxea erosi zuen kalean.

Transkripzioa

- Eta gero nora jun ziñan bizitzera?
- Gero, hiru urte hantxe egon nitzan, pentsaizu, hamar-beatzi urte eta zazpi urteko umiak gelditu [zittazen].
- Zenbat seme-alaba euki dittuzue?
- Bi.
- Bi, neska ta mutilla?
- Bai, neska ta mutilla.
- Eta nora jun ziñaten bizitzera gero?
- Gero, hiru urte bertan bizi izan nitzan, etxe hartan bertan.
- [...] txikixak zianian...
- Hantxe bertan. Eta gero, ba, nik ez neuken... nik bizimodua etara ein bihar non zeatio... Gaiñera euki naban kasua, ba, nere gizona, "Arriola y compañía"-ko soziua zan. Eta aurretik zeudenak, bera baiño nausixauak zianak, ba bi batera hil zien, batera samar. Iruzta bat, Iruzta. Eta gero bestea nere gizonan anaie, Migel Arriola. Harek hil zien batera eta gero gerente batenbat sartu bihar zan eta nere gizona sartu zan gerente. Ta orduan, Francon denboran, gerentiek ezin zeuben kotizau, ez zoen kotizau behar. Itxuria, legia zeon hala. Ta berak esaten zaban: "Bai, bai, baiña seguroik eta ezer ere ez eta hola ez da..." Ta lehengusiña batek, Kartutxonekua genduan guk, eta harek esaten zion, e...: "Hola ez hago ba ondo, seguroik eta ezer ere...", "Bai, baiña ezer pasauko balitz, ba taillerrak korrespondidu bihar jon". Baiña hil zan, eta kitto gero. Hil ta hamabost egunera kendu [zianten] jornala eta gelditu nitzen ezer'e be, ez alarguntasunik ta ezer'e be. Nik zela edo hala bizimodua etara ein bihar naban. Eta pixkat afiziua josteko euki naban ta ba, alkondarak josten ikasi naban ta alkondarak josten nittun horra, Karkizanoko dendarako. Orduan jende guztia urdiñez juten zan lanera. Alkondara urdiñak josten. Eta gero ba, hiru urtera, ba, hori etxia eitten ziharduen. Ni bizi naiz, Lanbroa badakizu? Lanbroa?
- Bai.
- Han goixan, bai, han goixan bizi naiz.
- San Lorentzotikan hara pasau ziñaten bizitzera?
- Bai. Gure etxia eitten ziharduen ta zela edo hala hantxe pisuari heldu nion. Ta gero, "el año cincuenta y tres" etorri giñan horraxa bizi izatera. Baiña gelditu nitzan oso gaizki. Neuk etara bihar izan naban bizimodua. Oso gaizki.
- Gogorra.

15. Igandero 'Gelatxo'rekin erromeria egiten zen San Lorenzoko frontoian

- **Erref:** EGB-019/020
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:33:35. **Bukatu:** 00:35:20

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

<p>Koinata eta biak hileko lehenengo ostiraletan goizeko 06:30eko mezara joaten ziren. Ondoren plazan zegoen Ziaran kafetegian gosaltzen zuten. Igandetan San Lorenzon gelditzen ziren. Auzo animatua omen zen, erromeria egiten zen igandero Gelatxorekin frontoian. San Bartolome txiki egunean bakarrik jaisten ziren kalera. Gizonezkoek bazkaria izaten zuten eta eurak Debara joaten ziren umeekin.</p>

16. Odeoia egin zenean antzerki-talde onak etortzen ziren kanpotik

- **Erref:** EGB-019/022
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:37:30. **Bukatu:** 00:39:50

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

<p>Ezkondutuek ez zen inoiz dantzara joan izan. Gainera, senarra hil zenetik lan asko egin behar izaten zuen eta irteteko gogorik ere ez zuen izaten. Estankotan hasi zenean animatu zen, eta orduan hasi zen ateratzen lagunekin zinera (Odeira) edo kafea hartzera. Odeoia egin zenean antzerki-talde onak ere etortzen ziren kanpotik. Batzuk bere etxean lo egiten zuten eta ordaindu egiten zioten.</p>

17. Baserriko jendea biltzen zen San Lorenzoko erromerian

- **Erref:** EGB-019/025
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:42:52. **Bukatu:** 00:44:12

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:

<p>Gelatxok jotzen zuen soinua San Lorenzoko erromerietan. Iluntzean hasten zen erromeria eta gauerako amaitu. Baserri inguruko jendea biltzen zen. Boletan ere ibiltzen zen jendea.</p>

18. Bizimodua aspergarria egiten zitzaion ortu eta abererik gabe

- **Erref:** EGB-019/027
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:46:06. **Bukatu:** 00:48:26

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

<p>Goizean 07:30ak inguruan jaikitzen zen. Senarra lanera joaten zen eta seme-alabak San Lorenzo bertako eskolara. Ez zuten orturik ere eta berarentzat bizimodu aspergarria zen. Umea izandakoan ohitura izaten zen oilo zaharren bat hil eta oilo-salda hartzea. Amak oilo bat ekarri zion; honen inguruko pasadizoa.</p>

19. Don Tomas medikua oinez baserrietara

- **Erref:** EGB-019/030
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:50:08. **Bukatu:** 00:52:32

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikak eta sasimedikak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Don Tomas medikua oinez joaten zen baserrietara. Etxera bueltan koñak kopa bat hartzen zuen euren tabernan. asko laguntzen zuen medikua zen; umeak izan ostean ere bisitan joaten zen. Don Jose medikua ere ezagutu zuen. Etxeberria botikan analisiak egiten zituzten.

20. Goizeko 06:30eko mezara jaisten ziren

- **Erref:** EGB-019/031
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:52:32. **Bukatu:** 00:55:16

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>San Lorentzora joaten zen apaiza don Satur zen. Euskaraz ematen zuen meza. Umeak izan ostean txandaka joan behar izaten ziren mezara. Koinata eta biak goizeko 06:30eko mezara joaten ziren herrira eta gero gizonak San Lorentzoko ermitara. Lasto-argiarekin jaisten ziren goizean kalera. Santa Klarako komentua. Bertako enkarguak egiten zituen emakumea San Lorentzokoa zen.</p>

21. Patrizio Etxeberriak fabrika egiteko, beraiek baserria utzi behar izan zuten

- **Erref:** EGB-019/033
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:56:54. **Bukatu:** 00:59:18

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Goierriko lantegiak

Laburpena:

Euren baserria zegoen lekua oso ederra zen. Gerra denboran, Patrizio Etxeberriak fabrika berria egin nahi zuen Idiazabalen, eta euren baserria zegoen lekua gustatu zitzaion. Eurak erretertoak ziren eta Tolosan bizi zen maiordomo batek kobratzen zien errenta. Halako batean, etxea uzteko agindua etorri zitzaion. Herriak euren alde egin zuen, nahiz herrian industria komeni zela jakin. Baina Francoren garaian kontuz ibili beharra zegoen, eta mehatxuak jaso zituen euren aitak. Azkenean, etxea utzi behar izan zuten eta 1939an egin zuten fabrika. Politika-kontuak isilpean erabiltzen ziren orduan.

22. Arantzazun ezkondu, bazkaria Gasteizen eta ezkonbidaian Madrilera

- **Erref:** EGB-019/034
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:59:18. **Bukatu:** 01:02:22
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Arantzazun ezkondu eta bazkaria Gasteizen egin zuten. Bertan lo egin eta hurrengo egunean Madrilera joan ziren trenetaz eztei-bidaian. Madrilgo bizipenak; raketistak ikusi zituzten eta elgoibartarra ere bazen tartean. 1940 inguruan "día de plato único" eta "día sin postre" eta halakoak egoten ziren. Hotel Ursulan lanean egon zenean ere baziren halakoak. Madrilgo markes eta kondeekin beteta egoten zen Ursula hotela.

Transkripzioa

- Ta zure ezkontza? Esan diazu ezkondu zifñala Arantzazun?
- Bai.
- Eta?
- Bitorixan bazkaldu.
- Bitorixan. Zelan, e... familixa osua jun zan edo?
- E... bi familixak.
- Bi familixak.
- Bai, bai, bi familixak.
- Eta zenbat elkartu zifñaten hantxe?
- Ba, nik ez dakit ba...
- ... bazkarixan?
- Hogeia lagun ez giñan. Holakon bat. Orduan zan epokia, "el año cuarenta"n zeren egunak, e... "día de plato único", "día de sin postre"... eoten zianak eta Bitorixan, ba zeona jan bihar izan genduan. Ezin zeinken, e... edozer, e... nahi zana ezin zeikien jan. Ondo jan genduan, e! Baiña, e... "día de plato único" ta... Hotelak ere ezin zeiken. Ni hotel Ursulan egon nitzanian, ezkondu aurretikan, han ere... Han dana Madrilgo jentia zeon, dana, dana markesa ta kondesiak eta danak Madrildik ihes einda zerenak. Hotel Ursulan dana beteta zeon. Eta eoten zian "día de plato único", "día

de sin postre"... Harek danak gero, haren zera... Francoi eman bihar zikon. Eta gu ezkondu giñanian ere esistitzen zan hori oaindikan. Baiña ondo bazkaldu genduan, Bitorixan bazkaldu genduan.

- Eta Arantzazutikan...

- Gero Arantzazutik Bitorixara ta gero Madrillea jun giñan, "viaje de novios".

- Eta ze ordutan ezkondu ziñeten?

- Ba goizian. Ez dakit nik, hamarrak inguruan edo ze ordu, ze ordu esateko seguru baiña...

- Eta gero zela jun ziñaten danak Gasteizera, Bitorixara?

- Ba... kotxietan edo taxisian edo... Arantzazutik jungo giñen.

- Kotxe desberdiñetan?

- Bai, bai. Eta gero...

- Emango zaban... Lehen horren kotxe gutxi egonda...

- Bai, bai, bai. Ni akordatzan naiz behintzet, bagenduala txofer, e... [orduen] taxistia Elgoibarren, Iglesias zan.

- Bai, ta berakin jun ziñaten?

- Hantxe bazkaltzen ere gurekin egon zan haura [...].

- Eta hantxe egon zan ere...

- Bai.

- Klaro, txoferra izanda...

- Bai.

- Eta gero esan diazu Madridera jun ziñatela ezkontza bidaia eittera?

- Madridera, bai.

- Eta zenbat denboratan egon ziñaten hantxe?

- Ba... astebete edo.

- Eta nola jun ziñaten, trenian, autobusian...?

- Trenian.

- Trenian.

- Trenian.

- Bitorixatik?

- Bai.

- Ordun, egun berdiñian?

- Bai. Ez. Bitorixan lo ein genduan.

- A! Lo ein zenduten hantxe lehenengo gauan.

- Bitorixan bai, eta hurrengo egunian jun giñan.

- Hurrengo egunian.

- Bai.

- Hantxe maletak eta dana laga ta...

- Hurrengo egunian.

- Eta ze nolako esperientzia izan zan Madrid ezagutu?

- Ba...

- Zuretzako? E?

- Ederki, ondo.

- Garai hartan e...

- Garai hartan Madriden...

- Oso jende gutxi jungo zan Madrideraiño.

- Madriden garai hartan, honek, e... deportistak, e... honek... zelan esaten zian honek... neskak, jokatzan zebeñ frontoietan...

- Raketistak?

- Raketistak zeuden. Bat Elgoibarkua zan.

- Bai, Berdunia edo.

- Bai.

- Baserrikua. Eta berakin egon ziñeten?

- Bai, bai. Ta juten giñan frontoira. Bi bider edo jun giñan.

- Ikustera hara.

- Ostian, kaliaz ibili ta...
- Ta bueno, pixkat hira ezagutu, ez?
- Bai.

Irizar Goiburu, Juliana | ahotsak.eus Orr.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-12-04

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com